

İLMİN ÜSTÜNLÜĞÜ

Peygamber efendimiz (s.a.v.): “İlim kadın olsun, erkek olsun her Müslüman’a bir farizadır” buyurmuşlardır. Yani kendine lazım olanı; ibadetiyle, kendi ilmihaliyle ilgili hususları öğrenmesi her Müslüman’a farzdır.

Kur’ân ilme ehemmiyet verir ve bütün insanları açıkça ona teşvik eder. Şöyle buyurur: “De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (**Zümer, 39/9**). Bilenleri, daima bilmeyenlerden, bildikleri ölçüde üstün tutar. Başka bir ayette ise, Allah’tan hakkıyla korkanların ancak Allah’ın alim kulları olduğu hatırlatılır (**Fatır, 35/28**).

İşte din-i mübînin mesajı ve işte Hz. Muhammed Mustafa (sav) ile gelen şeyler! Allah’ı bilmeyenler cahildirler. Allah’ı bilen ve Allah’a gönül veren herkes ise “âlim”dir. Dinimizin anlayışına göre Allah tanımaz, din, mukaddesat, peygamber bilmezler “âlim” denmez. Allah’ı tanıyan ve peygamberi bilenler ise, az da bilseler bir yönüyle âlim sayılırlar. Ebu Hanife’ye isnad edilen şâz bir kıraatte, bu ayette geçen Allah lafzı ötreli okunur ve mânâ şöyle olur: “Allah (cc) sadece âlim kullarına karşı saygı duyar.” (**Kurtubi, 14/220**) Elbetteki bu saygı, noksanlıklardan münezzeh olan ve Zât-ı Kibriya’ya yakışır keyfiyetiyle düşünülmelidir. Kıraat şâzdır; fakat ma’nâyı ayrı bir boyut kazandırması itibarıyla üzerinde durulmaya değer. Allah; meleklerini, peygamberini, kitaplarını, öldükten sonra dirilmeyi, cennet ve cehennemi bilenlere karşı saygı ne manaya geliyorsa ve saygıyla ne yapılacaksa, işte onu yapacaktır.

Fahreddin Razî, ilimle alâkalı bir bahsi tahlil ederken güzel bir nükte yakalar: “Mâlikî Mezhebi’nin dışında kalan her üç mezhep; köpeği, ‘necîsü’l-ayn’ olarak kabul eder.” Yani köpek, tamamıyla necistir, pistir. Dolayısıyla evlerde bulundurulması doğru değildir. Ancak köpek, “kelb-i muallem” olursa, yani kendisine av avlama öğretilmiş ve koyunları bekleme tâlim edilmişse, o zaman durum değişir. Onun ağzına alıp getirdiği av yenir. Sürtünüp dolaştığı yerler pâk kabul edilir ve onu evde bulundurmada bir mahzur olmaz.. İmam Fahreddin Razî burada bir an durur ve şöyle der: “Bir köpek bile ilimden sadece av avlama işini öğrenir ve öğrenmekle de necîsü’l-ayn olmaktan çıkarsa, hatta insanlar içinde âdeta aile fertlerinden bir fert haline gelirse, ilim öğrenen insanın, nasıl zirvelere ulaşacağını varın siz kıyas edin”.

Seyyid Muhammed Raşid Erol (k.s.) ilim tahsil eden ve öğretene çok severdi. İlim tahsili konusunda, kişinin kendi cemaatinden olup olmamasına bakmazdı. O şöyle buyururdu: “Ey Allah’ın kulları! Bir talebe yetiştirmek, bin kişiyi sofi yapmaktan efdaldır. Hele o talebe vârisü’l-enbiya olursa! Siz dininizi beldenizde bulunan en büyük, en muttaki âlimlerden öğreniniz. Herkesten fetva sormayın. Çünkü memlekette fetva verecek kimse çok azdır. İlimle meşgul olan kimse, dünyada en güzel iş ile meşgul oluyor. İlim olmadığı zaman cehalet olur. Cahilin abidi de, sofisi de hüsrandır. Osmanlıya bakınız; ne idi, ne oldu?”

Evet, Seyda Hazretleri burada ilme ve âlime verilmesi gereken değeri en güzel şekilde ifade etmiştir. Bir küçücük beylik iken yüce bir imparatorluk haline gelen Osmanlı bunu, ilme ve alimlere olan saygıya borçludur. Ne zaman ki ilime ve ulemaya gereken değer verilmedi, din hayattan uzak tutuldu, o zaman da Osmanlı’nın sonu oldu. Yıllar var ki, biz düşünmeye yabancılaştık ve bu derin ve şümüllü ibadetten uzaklaştık veya uzaklaştırdık. Bu uzaklaşmada, kabahat İslâm’a değil Müslümanlara aittir. Hz. Muhammed Mustafa (sav) düşünce kapılarını, pencerelerini sonuna kadar açık bırakmış ve: “Oraya emniyet içinde girin.” (**Hicr: 15/46**) buyurmuştu. Biz ilme ve düşünceye yabancılaşınca sığılaştık, basitleştik. Ve batılkar karşılarında, bulunmamız gereken yerimizi koruyamadık; dolayısıyla da söz onlara geçti. Tabîi biz de onları dinler durumuna düştük. Ama inanıyorum ki temelinde mana, kökünde asalet ve yücelik bulunan bu millet, bir gün yine serpilip gelişecek, devletlerarasındaki muvazenede yerini alacaktır.

Gavs Seyyid Abdulbaki Erol (k.s.) Hz.leri dinin yaşanabilmesi için fikhî bilgilere ihtiyaç olduğunu belirtmek babında şöyle buyurdular: “Derslerde fıkıh işlenmelidir. Fıkıh bilinmeden ibadet yapılmaz. Kişi, iman şartını, İslâm’ın şartını, abdesti, namazı, fatihayı bilmeden, sureleri bilmeden sofilik de yapsa faydasını göremez. Gelen kimselerin çoğu, İslâm’ı yaşamadan gelenlerdir. Arap köylerinden gelenler oluyor. Görüyoruz ki, hiç namaz kılmadığını bilmiyorlar. Öğretilmemiş. Utandıklarından soramıyorlar da. Ama siz sohbet yaparken herkes kendine göre alır. İşte bunlar gibi olanlara öğretmek lazım. Namaz ve sair ibadetler, hatta “dinde hayâ yoktur” hayız hali gibi konular fıkıh derslerinde öğretilmelidir. Bütün ağırlığı fıkıh konularına verin. Fıkıh mutlaka öğretilmelidir. Çünkü hiç bilmeden gelenler çoktur. Geçenlerde bir kimse geldi, dedi ki; (kısaca onun sözünü söylüyorum): «Ben 55 yaşındayım üç gün evveline kadar ayağım bir camiden içeri girmemişti. Sizin sayenizde, (Seyda Hz.leri buyurdu: Onun ifadesini kullanıyorum, aslında sâdâtın sayesinde), 3 gündür camiye geliyorum.» İşte böylelerine öğretmek lazım.”

Başka bir sohbetlerinde de buyurdular ki: “Biz kırk yıldır köyümüzde olanların ve sofilerin fatihayı bildiklerini sanıyorduk. Gördük ki fatihayı eksik okuyorlar. O zaman namazları iptal oluyor. Bunda bizim de sorumluluğumuz var. Biz sofiler mahcup olmasın diye sormaya utandık.

Tüm sofiler fatihayı öğrenmek zorundadır. Siz de bunun için çalışacaksınız. Bu işten sorumlusunuz. Namazlarda fatihalar ve diğer vecibeler eksik olmayacak. Siz vakıflarda fıkıh bilgilerini öğreteceksiniz, bunun için çalışacaksınız. Namaz olmazsa yaptığınız hatme, rabita ve virdler de olmaz.”